

సంధ్య భాగము

SINO. 722

ACC. NO. 6863

ANDHRA SREEBHASHYA.

ఆంధ్ర శ్రీ భాష్యము.

భగవద్దామానుజాచార్యులవారిచే
బోధాయనశృత్త్యనుసారముగా రచియింపఁబడిన
బ్రహ్మసూత్రభాష్యము.

మానరెవిత్ శ్రీరాజాగోడేనారాయణగజపతిరాయనింగారి

సెలవుప్రకారము

శ్రీపరవస్తుశ్రీనివాసజగన్నాథస్వామియ్యవారలుగారిచేఁ
దెనుగుసేయఁబడి

వారి సెలవు, ప్రకార మే

ముద్రింపఁపఁబడినది.

రాసందిక.

Published by SREE PARAVASTU SREENIVASA

JAGANNADHASWAMI AYYAVARALUGARU.

Printed by D. Guranna, at the ARSHA PRESS.

Vizagapatam. 1892.

ము (మత్ అనుదాని నర్థమునిచ్చెడి ఇన్ మొదలగునది) కానఁబడినది-
 వేటుగాఁ దెలియఁబడుటకును ఉండుటకును తగనిద్రవ్యములకు అట్లు
 కనఁబడుటలేదు- అవివిశేషణములగుట సామానాధి తరణ్యముచేతఁ
 దెలియఁదగినదియె-

౧౪౯. ఆత్మ, కర్మములచేత, గోవునుఅశ్వంబును మనుష్యుఁడు
 నుదేవుఁడునుపురుషుఁడును స్త్రీయును నపుంసకుఁడును ఆయ్యెననుచో
 ట, మనుష్యాది శరీరములు ఆత్మకుప్రకారములగుట, మొండియా
 వు బోడియావు తెల్లనిబట్ట నల్లనిబట్ట అనుచోటజాతిగుణము
 లవలెనేయని ఇచ్ఛమయ్యేనేని అప్పుడు జాతివ్యక్తులకువలె ప్రకా
 రంబును ప్రకారయునగు శరీరాత్మలకుఁ గూడసియతముగా సహప్ర
 తిపత్తి (తెండునొక్కమాత్రే తెలియఁబడుట) కావలయును- ఇట్లుక
 నఁబడుటలేదు- గోత్వాదులనువలె, నియతముగా ఆత్మయాధార
 ముగాఁగలుగునట్లు ఆత్మతోఁగూడ మనుష్యాది శరీరమును చూచు
 చుండుటలేదుగదా- కాఁబట్టి మనుష్యుఁడుఆత్మయనిచేప్పెడిసామా
 నాధికరణ్యము లాక్షణికమే (అముఖ్యాధామమును బట్టివచ్చినదియె)-
 అనియందురు—ఇదిఇట్లుకాదు- మనుష్యాదిశరీరములుగూడఆత్మయొ
 క్కటియె ఆధారముగాఁ గలిగియుండుటయు దాని యొక్కదాని
 కొకకెరియుండుటయు దానికి ప్రకారములగుటయుజాత్యాదుల
 తోసమానమే- ఆత్మయొక్కటియె ఆధారముగాఁ గలిగియుండుటఆ
 త్మతోవియోగముగలిగినతోడనేశరీరమునశించుట వలనఁదెలియఁబ
 డుచున్నది- ఆత్మైకప్రయోజనత్వముగూడ వాని(ఆత్మయొక్క) కర్మ
 ములఫలములను అనుభవించుటకొకకె కలుగుటవలనఁ దెలియఁబడు
 చున్నది- ఆత్మకుప్రకారమగుటయును, దేవుఁడు మనుష్యుఁడు అని
 యిట్లు ఆత్మకు విశేషణముగానెతోఁచుటవలన తెలియఁబడుచు
 న్నది-ఇదియొకదాగదాది శబ్దములువ్యక్తిపర్యంతమగుటయందుహేతు
 వు-ఇట్టిస్వభావములేక పోవుటవలననే దండముమొదలగునవివిశేష
 ణములగునప్పుడు దండికుండలీ అని మత్వర్థప్రత్యయముకలుగుచు
 న్నది- దేవమనుష్యాది వ్యక్తులుఆత్మఒక్కటియె ఆధారముగాఁగలుగు

(౧౬౬)

ఆంధ్రశ్రీభావము-

(౧॥౧॥౧)

టయును, దానియొక్క దానికొకటి ఆయియుండుటయును, దానికి ప్రకారమగుటయు ననెడిస్వభావములు కలవగుటవలన దేవుడును మనుష్యుడును ఆత్మయఃలోకంబునందును వేదంబునందును సామానాధికరణ్యముతో వ్యవహరించుట కలుగుచున్నది. జాతివ్యక్తులు రెండును నియతముగాఁ గూడ నె తెలియఁబడుట, రెండును చక్షుస్సు (కన్ను) చేత తెలియఁబడునవి యగుటవలన ఆత్మకన్నుచేఁ దెలియఁబడఁదగనిదిగానకన్నుతో శరీరమునుగ)హించునమయమున ఆత్మగ)హించఁబడదు. వేఱుగా గ)హించఁబడఁదగిన దానికి, ప్రకారముగా నె యుండుటయ నెడిస్వభావముదుఘటమని చెప్పఁగూడదు. జాత్యాదులవలె, అదియొక్కటియెయ్య భారముగాఁగలిగియుండుట, దానియొక్క దానికొకటి యయియుండుట, దానికి విశేషణమగుట, అనువానిచే శరీరముగూడ దానికి (ఆత్మకు) ప్రకారమగుటయే ముఖ్యస్వభావముగాఁగలదిగాఁ దెలియఁబడుచున్నదిగా. సహజపలంభనిగా మము (తప్పక రెండునొక్క మాటు తెలియఁబడుట) ఒక్క సాధనముచేఁ దెలియఁబడుటను పట్టివచ్చునదని చెప్పఁబడినది. ఎట్లన్నను, పృథివీమొదలగునది గంధమున సము మొదలగుదానితో గంజంధి యుండుట స్వాభావికమైనను, అదిచక్షుస్సుచేత గ)హించఁబడకయున్నది. ఇట్లే చక్షుస్సుచేత గ)హించఁబడుచున్న శరీరము ఆత్మకు ప్రకారమగుటయే ముఖ్యమైన స్వభావముగాఁగలదియైనను ఎట్లు గ)హించఁబడుటలేదు. ఆత్మను గ)హించుటయందు చక్షుస్సునకు సామర్థ్యము లేదుగా. ఇంతమాత్రముచేత శరీరము దానికి (ఆత్మకు) ప్రకారమగుటయే స్వభావముగాఁగలది కాకపోదు. దానికి ప్రకారమగుట ముఖ్యస్వభావముగాఁగలగుటయే సామానాధికరణ్యమునకు మూలము. ఆత్మకు ప్రకారమగుటను తెలియజేయుఁజాలెడి శబ్దము, ప్రకారమగుటను దెలియజేయుచు నేయున్నది.

౧౫౦ శబ్దవ్యవహారమునఁ గూడ శరీరమును జెప్పేడి శబ్దముచేత శరీరము మాత్రమే చెప్పఁబడుచున్నదిగాన ఆస్థిపర్యంతమగుట శరీరశబ్దమునకు తేదనిశంకతోఁచును. ఇట్లు కాదు. పదార్థము ఏర్పాటును చూపుటకై ఆత్మకు ప్రకారమైన శరీరమునుమా

(౧॥౧॥౧)

మహాసిద్ధాంతము-

(౧౬౭)

త)మ నిరూపించుటవలన ఇదినిపగర్వక శబ్దము- ఎట్లంటేని- గోత్వముశుక్లత్వము ఆకృతి గుణము ఇత్యాది శబ్దములవలెనె-

౧౫౧. కాబట్టి గవాదిశబ్దములవలె మనుష్యాది శబ్దములు గూడ ఆత్మపర్యంతములే- ఇట్లే దేవ మనుష్యాది శరీరములతోగూడిన జీవులుపరమాత్మకు శరీరమగుటను ఆతనికి (పరమాత్మకు) ప్రకారములుగాన జీవాత్మనుజెప్పెడి శబ్దములన్నియును పరమాత్మపర్యంతములే- ఇందువలన పరబ్రహ్మమునకు ప్రకారమగుటనె చేతనాచేతన వస్తువు పదార్థముగాన, ఆతనిసామానాధికరణ్యమునఁ బ్రయోగించుట కలుగుచున్నది- ఈయధము వేదాధానంగ్రహమున సమర్థింపఁబడినది- ఈశరీరాత్మ భావరూపమగుతాదాత్మ్యమునె(౧॥౧॥౩॥సూ) ఆత్మేతితూ పగచ్చన్తి గా) హ్యన్తి (బ్రహ్మము ఆత్మయనియెడపాసింపఁదగినది- అటెడ పాసింపుచున్నాడు- శాస్త్రములును తెలియఁజేయుచున్నవి-) ఆవిసూత్రకారుఁడు చెప్పఁగలఁడు- ఆత్మేత్యేవతు సృష్ట్యాయాత్ (ఆత్మయనియెఁగ్రహించునది) అనివాక్యకారుఁడును చెప్పెను-

౧౫౨. ఇందుశత్ర్వంబేదియన్నను — ఆచేతనవస్తువునకును చేతనవస్తువునకును పరబ్రహ్మమునకును భోగ్యమగుటయును భోక్తయగుటయును ఈశ్వరుఁడగుటయున నెడి స్వరూపభేదమును కొన్ని శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి-

(శ్వేతా॥౪౭౭౯మ॥) ఆస్మాన్తా యీశ్యజలేవిశ్వమేతస్త్రిస్త్రింశ్చన్యోన్యాయయాసన్నిగుద్ధః (మాయగలవాఁడు నీవలన ఈజగత్తును సృజింపుచున్నాఁడు- మఱియొకఁడు దానియందుమాయ చేతనిఁగోధింపఁబడియున్నాఁడు.)

(శ్వేతా॥౪౭౮౧౦మ॥) మాయాన్త పృథివీవిద్యాన్యాయానన్తమహేశ్వరమ్ (ప్రకృతిని మాయనుగా నెఱుఁగనది వి. హేశ్వరుని మాయగలవానిగా నెఱుఁగనది.)

(శ్వేతా॥౧౫౧౧౦మ॥) త్వరంప్రధాన వమృతాత్వరంహరః త్వరాత్మానా వీశలేదేవపకః (ప్రధానముత్వరము- జీవుఁడు అతరుఁడును అమృతుఁడును ఒక్కదేవుఁడు త్వరమునును ఆత్మనును ఏలుచు

(౧౬౮)

అంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧॥౧॥౧)

న్నాడు) అమృతాక్షరంహారః అసిభోక్తని దేశశింపబడుచున్నాడు- పృథానమును తనకుభోగ్యమునుగా స్వీకరింపుచున్నాడుగాన మారుడు-

(శ్వేతా॥౬ అ॥౯మ॥) సకారణంకరణాధి పాధి పానచాన్య కశ్చి జ్ఞానితానచాధిపః (ఆతడు కారణము- ఇంద్రియములకు అధిపతులైన జీవులకు అధిపతి- ఈతనికి కర్తయొక్క యనులేడు - ఈతనికి అధిపతియునులేడు)

(శ్వేతా॥౬ అ॥౧౬మ॥) ప్రధానత్వేత్తజ్ఞ పరిగ్న శేషః (పృథానమునకును జీవులకును అధిపతియైనవాడు)

(తైత్తి॥చీత్తి॥) పతిం షశ్వస్యాశ్వేశ్వరగ్ంశాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్ (జగత్తునకు అధిపతియైనవాడు- ఆత్మలకు ఈశ్వరుడు- శాశ్వతుడు- మంగళకరుడు- నిర్వికారుడు-)

(శ్వేతా॥౧౭అ॥౯మ॥) జ్ఞాజ్ఞోద్వావనావీశనీశౌ (ఒకడే సర్వజ్ఞుడును, మటియొక్క యొకడు అజ్ఞుడును- ఒకడు ఈశ్వరుడును, మటియొక్క యొకడు ఈశ్వరుడు కానివాడను- ఇద్దరును పుట్టిన వారు)

(శత॥౫వల్ల॥౧౩మ॥) నిత్యోనిత్యానాం చేతన శ్చేతనానామేకోఽహమానాం యేషిదధాతకామా (నిత్యుడును ఒకడు నగునే చేతనుడునిత్యులును అనేకులునగు చేతనులకోరికలను చేయుచున్నాడో)

(శ్వేతా॥ ౧౮॥ ౧౨మ॥) భోక్తాభోగ్యంప్రేరితారంచ మత్వా (భోక్తను అనగాజీవునిని, భోగ్యమును అనగా ఆచేతనమునును, ప్రేరకునిని అనగా ఈశ్వరునిని, తెలంచి)

(ముగ్ధ ॥ ౩॥౧॥౧॥) తయోరన్యః పిప్పలం స్వార్పత్త్యనశ్చ న్నన్యో అభిచాశీతి (వాఙ్మూర్ధటిల్లా నొక్కడు మధురమైన పండ్లను తనుచున్నాడు- మటియొక్క యొకడు తనకున్నవాడై అంతటను బ్రకాశించుచున్నాడు- పండు అనగా కర్మఫలము- దానిని తినువాడు జీవుడు- మటియొక్క యొకడు ఈశ్వరుడు-)

(శ్వేతా॥౧౯అ॥౬మ॥) పృథగాత్మారం ప్రేరితారంచమత్వా జగత్తత సైమృతత్వమేతి (ఆత్మనును ఈశ్వరునిని వేరుగాఁడ

(౧॥౧॥౧)

మహాసిద్ధాంతము

(౧౬౯)

లంచి ఆటపైని దాని చేతనే ప్రీతినిబొందినవాడై ముక్తుడగుటను పొందుచున్నాడు)

(ముణ్డ॥౩॥౧॥౨) అజా మేకాం లోహిత శుక్లకృష్ణాం ఐ హ్వంప్రజాం జనయన్తిగ్ సరూపామ్ | అజోహ్యోకోజు పమాణోను శే తెజహ త్యేనాం భుక్తభోగామజోన్యః (ఎటుపును తెలుపునునలు పునుగలదియును సమానమైనరూపముగల చాలసంతానమును పుట్టిం చునదియునగు నొక్కయాడుమేకను, ప్రీతిచేయుచున్నదె ఒక్కమ గమేక అనుసరింపుచున్నది- మఱియొక్కమగమేక అనుభవింపఁబడిన భోగములుకలదె దీనినివిడుచుచున్నది. ఆడుమేకయనఁగా ప్రకృ తి. మగమేకయనఁగా సంసారి. మఱియొక్కమగమేక అనఁగా ము క్తపురుషుడు)

(శ్వేతా॥౪౭॥౫మ) సమానెవృత్తే పురుషోనిమగ్నోఽనీ శయాశోచతిము హ్యమానః | జష్ణంయదా షశ్యత్సన్య మిశమస్యమ హిమానమితి వీతశోకః (పురుషుడుప్రకృతిచేత అజ్ఞానమును పొం దింపఁబడినవాడును ఒక్కచెట్టున నణఁగియున్నవాడైనై దుఃఖప డుచున్నాడు- తనకంటెనితరుడును ప్రీతిచేయఁబడినవాడగు ఈశ్వరుని నెప్పుడు చూచుచున్నాఁడొ అప్పుడు దుఃఖములు పోయినవాడై ఈతనిమహిమను పొందుచున్నాడు)

ఇత్యాదిశ్లోకలుకలవు

౧౫౩. స్థైర్యలోఁగూడ నిట్లు చెప్పఁబడినది.

(భ౪॥౨౭॥౪-౫శ్లో) అహంకార ఇతీయం మే భిన్నాప్రకృ తిరష్టథా | అపరేయమితస్త్వస్యాప్రకృతింవిద్ధిమేవరామ్ | జీవ భూతా మహాబాహూయయేదం ధార్యతేజగత్ (అహంకార మునని ఈనాప్రకృతిఎనిమిది విధములుగా భేదింపఁబడినది- ఇదిఅపర ప్రకృతి- ఓగొప్పభుజములు కలవాడా! దీనికంటెవేలుగానున్ననా గొప్పప్రకృతిని జీవుడయిన వానిగాఁడెరిసికొనుము- దేనిచేతను ఈ జగత్తు ధరింపఁబడుచున్నదో.

(భ౪॥౯౭॥౨-౪శ్లో) సర్వభూతానికౌన్తేయ ప్రకృతిం యాన్తిమామికామ్ | కల్పక్షయేపునస్తాని కల్పాదో విస్మణామ్యహ

(౧౭౦)

అంధ్రీశాభాష్యము.

(౧॥౧॥౧)

మ॥ ప్రకృతింస్వామవష్టభ్యవిస్మజామిపునః పునః భూతగ్రామమి
 మంకృతస్మిమవశం ప్రకృతేవశాత్ (ఓకుంతీపుత్రుఁడా! కల్పాం
 తమునందు సమస్త భూతములును నాప్రకృతినిబొందుచున్నవి- వెం
 డియువానిని కల్పాదియందుసృజింపుచున్నాఁడను- నాయాదియగు
 ప్రకృతిని పరిణమింపఁజేసి ప్రకృతివశమువలన పరాధీనమైన ఈస
 మస్త భూతసముదాయమునుమాటిమాటికిని సృజింపుచుండును)

(భగ॥ ౯౮॥౧౦శ్లో) మయాభ్యక్షేణప్రకృతి సూనియతేన
 చరాచరమ్ | హేతునానేనకాంతేయజగద్ధి పరివర్తతే(అభ్యక్షుఁడనై
 ననాచే సంకల్పింపఁబడినదైప్రకృతిజంగమస్థావరరూపమైన జగత్తు
 నుకనుచున్నది- ఓకుంతీపుత్రుఁడా! ఈ హేతువుచేతనేజగత్తు నడచుచు
 న్నది)

(భగ॥౧౦౮॥౩శ్లో) మమయోనిమహద్భ్రష్టతస్త్రిన్మధ్యం
 దధామ్యహమ్ | సంభవస్సర్వభూతానాంతతో భవతభారత(భగ
 తవంశమువాఁడా!-న్నిటికీకారణమైన నాయొక్కగొప్ప ప్రకృతి
 ఏదికలవో దానియందు గర్భమును ఆనఁగా చేతనకముగాయమును
 నేను ఉంచుచున్నాను- దానివలన సమస్తభూతములును పుట్టుటక
 లుగుచున్నది) జగత్తునకుకారణ భూతమైనాయదీయైన గొప్పబ్ర
 హ్మము-నఁగా ప్రకృతియునుపేరుగల భూతసూక్ష్మమైన అచేత
 నవస్తువు ఏదిగలవో దానియందుచేతనుఁడనెడి గర్భమును ఎం
 దువలన చేర్చుచున్నాఁడనోఅందువలన, నావలనఁజేయఁబడిన చేత
 నాచేతనసంస్కర్మమువలన-అచేతనమిశ్రింబులగు దేవాదిస్థావరాంత
 ములైన సమస్తభూతములకును పుట్టుకకలుగుచున్నది-అనియథాము-

౧౦౮ కొన్నిశ్రుతులు భోక్తృభోగ్యరూపముగా (అనుభవించువాఁ
 డును అనుభవించునదియున్నుగా)నున్నచేతనాచేతనములు అన్నియ
 వశ్యలలోనున్నవియును పరమపురుషునకు శరీరమునై ఆతనిచే నియ
 మింపఁబడునవిగాన ఆతనినివిడిచి యుండకపోవుటననే పరమపురు
 షుఁడు ఆత్మయగుటనును శెప్పుచున్నవి-

(బృ॥౫౪॥౭శ్లో)త్రైవి॥యఃపృథివ్యాంతిష్ఠా పృథివ్యాఅన్త
 గోయపృథివీనవేదేయస్యపృథివీశరీరమ్యః పృథివీమన్తరోయమయ

(౧॥౧॥౧)

మహాసిద్ధాంతము-

(౧౭౧)

తి(ఎవఁడు పృథివియందున్నవాఁడై పృథివికిలో పలివాఁడో, ఎవనిని పృథివిఎటుఁగదో, ఎవనికి పృథివి శరీరమో, ఎవఁడు పృథివిలోపలి వాఁడై నియమించుచున్నాఁడో) అని మొదలువెట్టి (మాధ్య||బృహ||) యతస్త్వనితిష్ఠన్నాత్మనోన్తరోయమాత్మా నవేదయన్యాత్మాశరీరమ్ యతత్తాన మన్తరోయమయతీసతతత్త్వాత్మర్యా మ్యమృతః (ఎవఁడు అత్మయందున్న వాఁడై అత్మకు లోపలివాఁడో ఎవనిని అత్మ ఎటుఁగదో, ఎవనికి అత్మశరీరమో, ఎవఁడు అత్మను లోపలివాఁడై నియమించుచున్నాఁడో, యాతడునీకు అంతర్యామి) అనియును.

అత్మై (సుబా|| ౭ఖం||) యఃపృథివీమంతరే సంచరన్ యస్యపృథివీశరీరం యంపృథివీనవేద (ఎవఁడు పృథివిలోపలను సంచరించుచున్నాఁడో, ఎవనికి పృథివిశరీరమో, ఎవనిని పృథివి ఎటుఁగదో, అని మొదలువెట్టి) (సుబా|| ౭ఖం||) యోక్షరమంతరే సంచరన్య స్యాత్మకం శరీరంయమక్షరంనవేద యేమృత్యుమంతరే సంచరన్ యస్యమృత్యు శ్శరీరంయంమృత్యుర్నవేదఏష సర్వభూతాన్తరాత్మాపహంపాస్యా దివ్యోదేవ ఏకోనారాయణః (ఎవ్వఁడు అక్షరములోపల సంచరించుచున్న వాఁడో ఎవ్వనికి అక్షరము శరీరమో, ఎవ్వనిని అక్షరమెటుఁగదో, ఎవ్వఁడు మృత్యువులోపల సంచరించుచున్నాఁడో, ఎవ్వనికి మృత్యువు శరీరమో, ఎవనిని మృత్యువు ఎటుఁగదో, ఇతఁడు సమస్తభూతములకును అంతరాత్మయును నిర్దోషుఁడును పరమపదముననుండు వాఁడును దేవుఁడును ఒక్కఁడునగునారాయణుఁడు) ఇచ్ఛత మృత్యుశబ్దము తమస్థి నెడి సూక్ష్మావస్థలయ చేతనమును చెప్పుచున్నది. ఈయుపనిషత్తునందె (సుబా|| ౭ఖం||) అవ్యక్తమక్షరేరీయతే అక్షరంతమసిరీయతే (అవ్యక్తము అక్షరమునలయమునుబొందుచున్నది, అక్షరముంతమప్సిన (లయమునుబొందుచున్నది) అని చెప్పుటవలన-

(నిత్తి|| ౧౧౫||) అంతఃప్రవిష్టశ్శాస్తా జనానాగో సర్వాత్మాలోపలఁబ్రవేశించియున్న వాఁడు జనులను శాసించు వాఁడు. అన్నిటికినాత్మమైనవాఁడు) అనియును శ్రుతికేదు.

౧౫౫- కొన్నిశ్రుతులు కార్యావస్థలోని జగత్తును కారణావస్థలోని

(౧౭౨)

అంధ్రశ్రీభావ్యము-

(౧॥౧॥౧)

జగత్తును స్వరూపముగాఁగలవాఁడై పరమపురుషుఁడై యున్నాఁడను నీయర్థమును తెలియఁజేయుటకై కార్యావస్థాంబును కారణావస్థాంబునగు జగత్తుఆతఁడై యనిచెప్పుచున్నవి.

(ఛాం॥ ౬॥౨॥౩॥) సదేవసోమ్యేదమగ్రాఫీదేక మేవాద్వితీయంతతైతత్తబహుస్యాంప్రజాయేయేతి తత్తేజోస్మజత- (ఈకనఁబడునది మొదటను సత్తైయైయుండెను- ఒక్కటైయైయుండెను- రెండవది లేనిదైయుండెను, అది తాననేకములు కావలయుననియు పుట్టవలయుననియుంజూచెను- అది తేజస్సును సృజించెను-) అని మొదలువెట్టి (ఛా॥ ౬॥౨॥౬॥) సన్మూలాసోమ్యేమాస్సర్వాః ప్రజాస్సదాయతనాస్సత్ప్రతిష్ఠా (౭) ఐతదాత్మ్య మిదంసర్వం తత్సత్త్వంసతత్త్వ తత్త్వమసి శ్వేతకేతో (ఓసోమ్యుఁడా [సోమయాగమునకుఁగినవాఁడా] ఈప్రజలందఱును సత్తుమూలముగాఁగలవారు అనఁగా సత్తువలనఁగలిగినవారు- సత్తుఆధారముగాఁగలవారు సత్తుప్రతిష్ఠగాఁగలవారు అనఁగా సత్తునందులయ మునుబొందువారు- ఇదియంతయును ఈతఁడాత్మగాఁగలది- అదినిజము- ఆతఁడెంత- ఓశ్వేతకేతూ! అదినిపు స్వరూపముగాఁగలది)

(తై॥ ఆన॥ ౬౬ను॥) సోకామయత బహుస్యాంప్రజాయేయేతి; సతపోతప్యతః సతపస్తప్త్యా ఇదగ్గ్ సర్వమస్మజత (ఆతఁడు, నేనుఆనేకములు కావలయును, నేనుపుట్టవలయును, అనిసంకల్పించెను- ఆతఁడు ఆలోచనమునుచేసెను- ఆతఁడు ఆలోచననుచేసి ఈకనఁబడునది ఏదిగలదో దీనిసంకల్పమును సృజించెను) అని మొదలువెట్టి (తై ఆన॥ ౬౭ను॥) సత్యంచాన్యతంచ సత్యమభవత్ (చేతనాచేతన స్వరూపమయ్యును పరబ్రహ్మము సత్యమే అనఁగాతనస్వభావముతో నున్నదే అయ్యెను-) ఇవి మొదలగు శ్రుతులు గలవు.

౧౭౬- ఇచ్చట గూడశ్రుత్యంతరసిద్ధమైన చేతనాచేతనములకును పరమపురుషునకును గలస్వరూప వివేకము అనఁగా స్వరూపవైలక్షణ్యము జ్ఞాపకము చేయఁబడినది (ఛా॥ ౬॥ ౩॥౨) హంతాహమి మాస్తిసోదేవతా అనేన జీవేనాత్మనాను ప్రవిశ్యనామహాపేవ్యా కర్తవాణి (నేనుఈమూడుదేవతలనుశరీరమైన ఈజీవుని ద్వారమునఁ

(౧॥౧॥౧)

మహాసిద్ధాంతము-

(౧౭౩)

జొద్ది నామరూపములను ఏర్పఱుపలయును- అనిఅయి దేవతసంకల్పిం
చేను- హ్యంతఅనునది సంతోషమునుదెలుపును) (త్రై. ఆన॥౬ఆను॥)
తత్సంస్కృత తదేవానుపావీశత్ | తదనుప్రవిశ్య | సచ్చత్యచ్ఛాభవ
త్ | విజ్ఞానంచావిజ్ఞానంచ | సత్యంచాన్యతంచ సత్యమభవత్ (దా
నిస్మజేంది దాని నెచొచ్చెను- దానినిచొద్ది వికారములేనిదియును వి
కారముకలదియును అయ్యెను- తెలివిగలదియును తెలివిలేనిదియును
అయ్యెను- చేతనాచేతన స్వరూపమగుచు బ్రహ్మము నిర్వికారమే
అయ్యెను-) అనేనజీవే నాత్మనానుప్రవిశ్య అని జీవుఁడు బ్రహ్మత్వకుం
డగుట చెప్పఁబడినది- అదిఒక్కఁడు శరీరంబును మఱియొక్కఁడు
ఆత్మయును అగుటచేఁగలిగినదని, తదనుప్రవిశ్య సచ్చత్యచ్ఛాభవ
త్ | విజ్ఞానంచావిజ్ఞానంచ | అనుశ్రుతితో సమన్వయము చేయు
టవలన తోచుచున్నది- ఇట్టి నామరూపవ్యాకరణమే (బృ. ౩॥౪॥౭)
తద్దేదంతర్వ్యవ్యాకృతమాసీత్ | తన్నామరూపాభ్యాంవ్యాక్రియత
(ఇయ్యదిఅప్పుడు నామరూపముల యేర్పాటులేని దైయుండెను- అ
ది నామరూపములతో సేర్పఱుపఁబడెను-) అను శ్రుతియందుఁగూ
డ చెప్పఁబడినది- కాఁబట్టి కావ్యావస్థగలవాఁడును కారణావస్థగల
వాఁడును స్థూలసూక్ష్మములైన చేతనాచేతన వస్తువులు శరీరము
గాఁగలపరమపురుషుఁడే కాన, కారణము కంటె కార్యమువేలుకా
దుగాన, కారణము తెలియుటచేత కార్యముగూడ తెలియఁబడుటను, ఏ
కవిజ్ఞానముచే సర్వవిజ్ఞానంబును, మనకుకావలసినది, లేస్సగాఁ
గుదిరినది- అహమ్ ఇమాస్మి సో)దేవతాః అనేనజీవే నాత్మనానుప్రవి
శ్యనామరూపే వ్యాకరవాణి (నేను ఈమూడు దేవతలను ఈజీవుఁ
డనెడి శరీరముతోఁజొద్ది నామరూపములను ఏర్పఱుపవలయును)
అనిఅచేతనవస్తువునంతయు నెన్నికొని దానిలో తానాత్మగాఁగలజీ
వుఁడు ప్ర)వేశించుటచేత నామరూపవ్యాకరణము చెప్పఁబడినదిగా
న, వాచకశబ్దంబులన్నియు అచేతన జీవవిశిష్ట పరమాత్మకై వాచ
కములుగాన, కారణావస్థగలపరమాత్మను చెప్పెడి శబ్దముతో కా
ర్యమునుజెప్పెడి శబ్దమునకు సామానాధికరణ్యము ముఖ్యముగాఁ
గుదిరినది.

౧౫౭. కాఁబట్టి స్థూలసూక్ష్మములైన చేతనాచేతనములు ప్రకారముగాఁగల బ్రహ్మమే కార్యంబును కారణంబునుగాన జగత్తు బ్రహ్మ ముపాదానముగాఁగలది- సూక్ష్మచేతనాచేతనవస్తువులు శరీరముగాఁగల బ్రహ్మమే కారణము-

౧౫౮. బ్రహ్మ ముపాదానమైనను మొత్తముపాదానముగాన చేతనాచేతనములకును బ్రహ్మంబునకును స్వభావముల సాంకర్యములే కపోవుటలేస్సగాఁగుదిరినది- తెల్లనియు నల్లనివియు నెఱ్ఱనివియునగు తంతువులమొత్తముపాదానముగాఁగలిగి యుండినను చిత్రపటమునకు ఆయాతంతువులప్రదేశమందె తెలుపు మొదలగువాని సంబంధముగా న కార్యావస్థయందుఁగూడ నంతట వర్ణసాంకర్యము ఎట్లు లేదో అట్లు చేతనా చేతవేశ్వరసంఘాత ముపాదానముగాఁగలిగి యున్న ను జగత్తునకు కార్యావస్థయందఁగూడ భోక్తృత్వభోగ్యత్వ నియంతృత్వాదులకు సాంకర్యములేదు- (భోక్తృత్వమనఁగా, ననుభవించువాఁడౌట-అదిజీవునిస్వభావము-భోగ్యత్వమనఁగా ననుభవించబడునదియగుట-అదిచేతనస్వభావము- నియంతృత్వమనఁగా నియమించువాఁడౌట- అదిఈశ్వరస్వభావము-) తంతువులు (పోగులు) వేటుగానుండుటకు తగినవి, అవినేయువాని యిచ్చచేతను కూర్చఁబడినవై కారణత్వమును గార్యత్వమునుబొందును- చేతనాచేతనములో అన్నియవస్థలలోనును పరమపురుషునకు శరీరముగాన పరమపురుషునకు ప్రకారములగుచు నె పదాథంబులగును- కాఁబట్టి అవిప్రకారముగాఁగల పరమపురుషుఁడు ఎల్లప్పుడును అన్నిశబ్దములచేతనును చెప్పఁబడును- ఇదియెతంతువులకంటె చేతనాచేతనంబులకుఁగలది శేషము- స్వభావములు వేటువేటుగానుండుటయును, వానికిసాంకర్యములేక పోవుటయును రెంటికినిసమానమే- కాఁగా పరబ్రహ్మము కార్యములలోఁజొచ్చినను స్వరూపమునకు మార్పులేదుగానవికారములేకపోవుట లేస్సగాఁగుదిరినది- స్థూలావస్థలో వామరూపముల ఏర్పాటుగలిగి వేటువేటుగానున్న చేతనా చేతనవస్తువులకు అత్తగానుండుటను కార్యత్వముగూడ లేస్సగాఁగుదిరినది- కార్యత్వమనఁగా మఱియొక యవస్థగలుగుటయొకదా-

౧౫౯. నిర్గుణశ్రుతులుగూడ పరబ్రహ్మమునకు హేయగుణముల (దుగుణముల) సంబంధము లేకపోవుటను సందర్భించుచున్నది.

(ఛా || ౮ || ౭౬౧ ||) బ్రహ్మతపాప్యా విజరోవిమృత్యు విశోకోవిజిఘ్నోపిపాసః (పాపము లేని వాఁడు - ముదిమి లేని వాఁడు - మరణము లేని వాఁడు - దుఃఖము లేని వాఁడు - ఆకలి లేని వాఁడు - దప్పిక లేని వాఁడు) అని దుగుణములను నిషేధించి, సత్యకామస్తత్యసంకల్పః (సత్యము వ్రేనగుణములుగలవాఁడు - సత్యమైనసంకల్పము గలవాఁడు) అనికల్యాణగుణములను (సుగుణములను) జెప్పచున్నఈశునియె, మిగిలినదోబుల, గుణములులేవని సామాన్యముగాఁ జెప్పట హేయగుణములఁ గూర్చినవియని పర్పణుచుచున్నది.

౧౬౦. ( ) జ్ఞానస్వరూపంబ్రహ్మ (బ్రహ్మముజ్ఞానస్వరూపమైనది) అనుమాటయును సర్వజ్ఞంబును సర్వశక్తియును నిఖిలహేయప్రత్యసీక కల్యాణగుణాకరంబును సగుబ్రహ్మముయొక్క స్వరూపముజ్ఞానముచేత నె నిరూపింపఁదగినదేయును, స్వయంప్రకాశమగుటచే జ్ఞానస్వరూపంబునని యొప్పుకొనుటవలని తేస్సగాఁ గుఱివది.

౧౬౧. (ముద్గా || ౧ || ౧౧౯ ||) యస్సర్వజ్ఞః సర్వవీత్ (ఎవ్వఁడైనాన్నిటివిధంబుల నెఱింగిన వాఁడొ, అన్నిటి నెఱింగిన వాఁడొ) శేత్వా || ౬౮ || ౧౮ ||) సర్వాశక్తివివైవిధ్యాయ తే స్వాభావికీజ్ఞానబలక్రియాచ (ఈతనిశక్తిగొప్పదియును అనేకవిధంబులుగలదియును అనియెవినఁబడుచున్నది - ఈతనిజ్ఞానంబును బలంబును వ్యాపారంబును స్వాభావికమే) (బృ || ౬ || ౫ || ౧౫ ||) జిజ్ఞాతారమరేకేన విజాసీయాత్ (ఓసీ! తెలిసికొనువానిని దేనిచేతఁ దెలియవలయును) ఈ మొదలగుశ్రుతులు తెలిసికొనువాఁడగుటను తెలియఁజేయుచున్నవి.

౧౬౨. (వై || ఉ || ౨ || ౧౦ ||) సస్యంజ్ఞానం (సత్యస్వరూపమైనది, జ్ఞానస్వరూపమైనది) ఇత్యాద్విశ్రుతులు జ్ఞానముచేత నే నిరూపింపఁబడునదియు స్వప్రకాశంబునగుటచే జ్ఞానస్వరూపత్వమును తెలియఁజేయుచున్నవి.

౧౬౩. (వై || ఆ || ౩ || ౬౮ ||) సోకామయతేబహుస్యా (నేనునే

(౧౬౬)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧॥౧॥౧)

కములు కావలయును అని ఆయాశ్వరుడు సంకల్పించెను) (భా॥౬॥
 ౨॥౩॥) తదైక్షతబహుస్యాం (అబ్రహ్మము అనేకముకావలయునని
 చూచెను) (బృ॥౩॥౪॥౬) తన్నామరూపాభ్యామేవవ్యాక్రియత (అబ్ర
 హ్మము నామరూపములచేత ఏర్పడును) అనుశ్రుతులచేత బ్ర
 హ్మమేతనసంకల్పమున ఏదీత్రస్థా వరజంగమరూపముగా అనేకప్రకా
 రములైయున్నదని చెప్పబడినది కాబట్టి, అట్లు కాక బ్రహ్మస్వరూ
 పముగాని వస్తువులు అనేకములగుట తత్త్వముకాదుగాన (కఠ॥౪॥౧౦॥)
 మృత్యోస్సమృత్యుమాప్నోతియ ఇహనానేవపశ్యతి (ఎవ్వఁడు ఇచ్చట అ
 నేకములుగా నుండునట్లు చూచుచున్నాఁడో వాఁడు మృత్యువునై
 మృత్యువును పొందాచున్నాఁడు (కఠ॥౪॥౧౧॥) నేహనానాస్తికించన
 (ఇచ్చట ఏమాత్రమును అనేకమైనదిలేదు) (బృహ॥౪॥౪॥౧౪॥) య
 త్రహితైవైతమివ భవతితదితరఇతరం పశ్యతి యతీత్వస్య సర్వమా
 త్యైవా భూత్తతేన కంపశ్యేత్తేనకం విజానీయాత్ (ఏస్థితి
 లో భేదముకనబడునో అప్పుడు మఱియొక్కఁడు మఱియొక్కఁడా
 నినిచూచును. ఏస్థితిలో వీనికి అంతయునాస్థ్యమే యయ్యెనో అ
 ప్పడు దేనిచేత దెనిచిచూచును? దేనిచేతదేనిని తెలిసికొనును?) ఇ
 త్యాదిశ్రుతులచేతను అది (అబ్రహ్మత్వక వస్తునానాత్వము) నిషే
 ధింపబడుచున్నది.

(భా॥౬॥౨॥౩॥) బహుస్యాం ప్రజాయేయ (నేను అనేకముకా
 వలయును సృష్టినిపొందవలయును) ఇత్యాదిశ్రుతిపిదధిమైన, స్వకం
 కల్పమున బ్రహ్మము అనేకనామరూపములను పొందుటచేతనైన నానా
 ప్రకారత్వము, నిషేధింపబడలేదు-ఆయంశము యతీత్వస్య సర్వమా
 త్యైవా భూత్ అనునిషేధవాక్యమునకు మొదటనే (బృ॥౪॥౪॥౬॥)
 సర్వంతంపరాదాద్యోన్యత్రాన్యోనస్సగ్యంకేద(ఎవ్వఁడు ఆస్థానంబువే
 టుగాగమస్తమును తెలిసికొనుచున్నాఁడో వానినిగమస్తమును విడు
 చును), (బృ॥౪॥౪॥౧౦॥) అస్యమహతో భూతస్యనిశ్చింతమేతద్య
 ద్యగ్వేదః (ఋగ్వేదమనునది ఏదికలదో ఇది యీపెద్దభూతపుడొ
 ర్వేదకదా) ఇత్యాదిశ్రుతిచేత స్థాపింపబడినది.

౧౬౪. ఇట్లుచేతనాచేతనేశ్వరులకు స్వభావస్వరూపభేదము

లను చెప్పెడిశుశ్రుతులకును కార్యకారణభావమునును (ఈశ్వరుడు కారణమగుటను మిగిలినది కార్యమగుటను) కార్యకారణములొక్కటియే యగుటనును చెప్పెడిశుశ్రుతులకును విరోధములేకపోవుట, చేతనాచేతనంబులును పరమాత్మయును ఎల్లప్పుడును శరీరంబు నాత్మయునై యుండుటనును శరీరమైనచేతనాచేతనములు కారణదశయందు (సృష్ట్యాద్యయందు) నామరూపముల యేర్పాటుకు తగని వగునట్లు సూక్ష్మమైనదశనుపొంది యుండుటనును కార్యదశయందు నామరూపముల యేర్పాటుకు తగినస్థూలదశను పొందుటనును చెప్పెడి శుశ్రుతులచేతనే తెలియబడుచున్నది.

౧౬౫. కాబట్టి బ్రహ్మమున కజ్ఞానముకలదను వాదంబున కైనను ఉపాధినిబట్టి బ్రహ్మమునకు భేదముకలగినదను వాదంబున కైనను కుయుక్తిమూలంబగు మతియే వాదంబునకైనను అన్నిశుశ్రుతులకు విరుద్ధమగుదానికి ఎత్తునను అవకాశము కానబడకున్నది.

౧౬౬. వేటువేటుస్వభావములు కలిగియున్నట్లు ఆయాశ్రుతులుచే నేర్పడినవారును, శరీరంబులు నాత్మయునగుటచే ప్రకారంబులును ప్రకారియునుగా శుశ్రుతులచేతనే తెలియబడినవారునగు, చేతనాచేతనంబులకు నీశ్వరునకును, మతియొక్క శుశ్రుతిచేత కార్యంబులును కారణంబునని చెప్పబడుటయు, కార్యకారణంబు లొక్కటియేయని చెప్పటయును విరుద్ధము కాదుగదా.

౧౬౭. ఆగ్నేయంబును అగ్ని ప్రోమీయంబును ఉపాంశుయాజంబును రెండువింద్రంబులును వింద్రాగ్నంబునని ఆట్రుయాగంబులు కలవు. ఒక్కొక్కయాగమునకొక్కొక్క విధివాక్యముకలదు. వానివలన నెన్నియేర్పడుచున్నవిగాన ఆవాక్యములు ఉత్పత్తి వాక్యములనబడును. ఇవిగాక (త్రై||సం||౧కా||౬ప్||౮అను||) యపవంద్వాన్ పార్థమాసీంయజతే (ఇట్లు తెలిసికొనువాఁడెవ్వఁడు పార్థమాసయాగమును చేయునో) (త్రై||సం||౧కా||౬ప్||౮అను||) యపవం విద్వానమావాస్యాంయజతే (ఇట్లు తెలిసికొనువాఁడెవ్వఁడు ధర్మయాగమును చేయునో) అను రెండువాక్యములు కలవు. ఆవిఆయాట్రుయాగములను మూడేసియాగములనొక్కొక్క మొత్తముచొప్పున రెండుమొత్తములనుగాఁ

(౧౭౮)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧॥౧॥౧)

జేయుచున్నవి. ఇవిగాక మఱియొకర వాక్యముకూడకలదు. అదియే
 దీయన్నను ( )దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం స్వర్గకామోయ
 జేత (స్వర్గమును గోరువాఁడు దర్శయాగంబును పూర్ణమాసయా
 గంబును చేయునదియనియథాము) అనునది. ఇదిఅంటికిని స్వర్గ
 మునుగోరువాని నొకనినె యధికారినిగా నేర్పఱుచుచున్నదిగాననా
 టింటిని ఒక్కమొత్తమునుగానె చేయుచున్నది.

౧౭౯. ఇత్థే (శ్వేతా॥౧౭॥౧౦మ॥)క్షరంప్రభానమమృతాక్ష
 రంహరః (ప్రకృతివికరించునది-మరణములేనివాఁడునువికరింపని --
 డునుజీవుఁడు) (శ్వేతా॥౧౭॥౧౦మ॥)క్షరాత్స్థానావీశతేదేవపకః (ఒ
 క్కదేవుఁడేక్షరముమఱినఁగానచేతనమునునుజివునిసిఫలుచున్నాఁడు)
 (తై॥నా॥౧౧౭॥) పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరమ్ (అంతటికినిఅధిపతి- జీవు
 లకుఅధిపతి) (తై॥నా॥౧౧౭॥) ఆత్మానారాయణఃపరః (నారాయణుఁడు
 గొప్పయాత్మ) ఇత్యాదివాక్యములుచేతనాచేతనేశ్వరులనువేటువేటు
 స్వరూపస్వభావములుగలవారినిగాఁ జెప్పుచున్నవి. (సుబా॥౭౪॥)య
 స్యపృథివీశరీరం - - - యస్యాత్మా శరీరం - - - యస్యవ్యక్తం శరీ
 రం - - - యస్యాక్షరం శరీరమ్, ఏషసర్వభూతాంతరాత్మాఽపహ
 తపాస్సాదివ్యోదేవ ఏకోనారాయణః (ఎవ్వనికి పృథివి శరీరమో,
 ఎవ్వనికి అవ్యక్తముశరీరమో, ఎవ్వనికిఅక్షరము శరీరమో, ఈతఁ
 డు సమస్తభూతములకును నంతరాత్మయును పాపసంపర్కము లేని
 వాఁడును పరమపదమున నుండువాఁడును ఒక్కదేవుఁడునగు నా
 రాయణుఁడు) ఇత్యాదివాక్యములచేత అన్నియవగ్ధులలోనును చేత
 నాచేతనములు పరమాత్ములు శరీరమనియును పరమాత్మవానికాత్మయ
 నియును చెప్పఁబడుచున్నది (భా॥౭॥౨॥౧)సదేవసోమ్యేదమగ్రితసి
 త్ (ఓసోమ్యుఁడా ఈజగత్తుమొదటను నతైఅయియుండెను) (భా॥
 ౭॥౨॥౭) ఐతదాత్మ్యమిదంసర్వం (ఇదియంతయు పరమాత్మయూ
 త్మగాఁగలది) (భా॥౩॥౧౦౮॥౧)-సర్వంఖర్విదంబిహ్స్త్వే(ఇదియంత
 యుబి)ష్టా మేకదా)ఇత్యాదివాక్యములువేటుగాఁదోఁచుచున్నమూడు
 వస్తువులునుకారణావగ్ధులవఁడును కార్యావగ్ధులవఁడునగు నొ
 క్కపరమాత్మయేయని శరీరియగు (శరీరముకలవాఁడగు) పరమా

త్లనుజెప్పెడి సత్ బ్రహ్మ మొదలగు శబ్దములతోఁ దెలియఁజేయుచున్నది. చేతనా శతనములకు శక్తిరియగు పరమాత్మను, పరమాత్మను జెప్పెడిశబ్దములచేఁ జెప్పినను విరోధములేదు. ఎట్లన్నను మనుష్యాదిపిండము శక్తిరముగాఁగల యొకయాత్మను అయమాత్మాసుఖి (ఈయాత్మాసుఖముగలవాఁడు) అనియాత్మను జెప్పెడి శబ్దముచేఁ జెప్పినయల్లే. అనియింతతోఁజాలింతము.

౧౨౯. బ్రహ్మంబును తానునుకలఁడెయను జ్ఞానముచేతనే యవిద్య నివర్తించుట యుక్తముగానున్నదని జెప్పినదిసరి కాదు. బంధము పారమాధికము (సత్యము) గాన జ్ఞానముచేత పోవునది గాదు. పుణ్యపాపముల్లనెడి కర్మముచేఁగలిగినదేవాదిశక్తిరములలోఁ జొచ్చుటయును దానివలనఁగలిగెడి సుఖదుఃఖానుభవంబుననెడి బంధము మిథ్యయని యెట్లు జెప్పఁజాలుదుము. ఈబంధము నివర్తించుట భక్తిస్వరూపమైన ఉపాసనచేఁబ్రీతినొందిన పరమపురుషునియనుగ్రహముననే కావలసినదని పూర్వమెచెప్పితిమి. మిఁరొప్పినయైక్యజ్ఞానము ఉన్నకున్నట్లు తెలిసికొనుట కాకపోవుటను మిథ్యరూపముగాన, దానికబంధము మఱియింతవృద్ధి పొందుటయె ఫలము. (విష్ణుపు॥

అం అ) మిత్యైతదన్యద్రద్యవ్యంహినైతి తద్రద్యవ్యతాంయతః (మఱియొకకవస్తువు ఆవస్తువగుట కుదురదుగాన ఇది ప్రవేనుకఁజెప్పినయద్వైతము)మిథ్య)అనిశాస్త్రముకలదుగదా. (భగ॥౧౫అ॥౧౬శ్లో) ఉత్తమః పురుషస్త్వన్యః (ఉత్తముఁడగు పురుషుఁడువేఱు) అనియును, (శ్వేతా॥౧౧౬) సృథగాత్మానం ప్రేరితారంచమత్వా (ఆత్మనును సర్వప్రేరకునిని వేఱుగాఁ దెలిసికొని) అనియును, జీవాత్మకంటె విలక్షణుఁడును ఆజీవాత్మకు అంతర్యామియునగు బ్రహ్మము యొకక జ్ఞానమే పరమపురుషాధామగు మోక్షమునకు సాధనమైనది, అనిచెప్పుచున్నదిగదా.

౧౩౦. ఇంతియెకాక నివంగీకరించిన నివర్తకజ్ఞానము (సంసారమునుపోఁగొట్టెడి బ్రహ్మజ్ఞానము) కూడ మిథ్యయెకాన అదిపోవుటకు మఱియొకనివర్తకము కావలయును. ఈనివర్తకజ్ఞానము, తనకువిరోధియగు భేదములనన్నిటినిపోఁగొట్టి తానుక్షణికముగానత

నంత నె నశించును (జ్ఞానముపుట్టి యొకక్షణముకావేగమె నశించు నని సిద్ధాంతము) అంటిరేని- అనివర కజ్ఞానపు స్వరూపమును దా నిపుట్టు కయును దానినాశంబునుగూడ కల్పితములుగాన అనాశమును కల్పించుటయును దానియాధారంబునుగూడ యధ్యయైకాన దానికి మఱియొక నివర్తకముండవలయును- అనాశము బ్రహ్మస్వరూప మె యంటిరేని అట్లె నచో నివర్తకజ్ఞానముపుట్టుటయె తేకపోవును- దానినాశముండఁగా నది పుట్టుఁగూడదుగదా-

౧౫౧. ఇంతియెకాక చిన్మాత్రమైన (జ్ఞానమాత్రమైన) బ్రహ్మ ముకం తెమిగిలినవంతయును లేద నెడిజ్ఞానమునకుజ్ఞాతవత్వఁడు? అ నఁగా ఈజ్ఞాన మేవనికేఁగలుగుననుట- అధ్యాసమే (సభాంతయె) యంటిరేని, అట్లు చెప్పఁగూడదు- నివర్తింపవలసినదియె యదిగాన అది యీజ్ఞానమునకు కర్తయెట్లు గును? బ్రహ్మస్వరూపమె జ్ఞాతయంటిరేని, బ్రహ్మము, ఈనివర్తకజ్ఞానమునకు జ్ఞాతయగుట, స్వాభావికమా, తేక అధ్యాసమువలనఁగలిగినదా? అధ్యాసమువలనఁగలిగినదేని ఈయధ్యాసంబును దీనికిమూలమగు 'మెకయవిద్యయును నివర్తకజ్ఞానమునకుఁ జేరినవిగావుగాన విడిచియె యుండును- మఱియొక నివర్తకజ్ఞానము మెప్పినను అదియు మెకకానికి ఒకకానిం గూర్చి నదై యుండవలయునుగాన జ్ఞాత కావలసియె యుండుటను అనవశ్యకలుగును- బ్రహ్మస్వరూపమె జ్ఞాతయంటిరేని మాసిద్ధాంతమునె యవలంబించినవారగుదురు- నివర్తకజ్ఞానముచే నివర్తింపవలసినవానిలో ఆనివర్తకజ్ఞానస్వరూపంబును దాని జ్ఞాతయునుగూడ చేరి యుండురంటిరేని, ఈ మాట, భూమితప్ప మిగిలిన దంతయును దేవదత్తునిచే ఛేదింపఁబడినదని చెప్పి ఈనరుకుటలోనే ఆదేవదత్తుఁడునుఅ నరుకుటయుఁగూడ ఛేదింపఁబడినవానిలోఁ జేరినవియెయని చెప్పెడిమాటవతే, నవ్వఁదగియున్నది- అధ్యస్తుఁడగు (భ్రమమునకు విషయమగు) జ్ఞాత, తన నాశమును కలుగఁజేసెడి నివర్తకజ్ఞానమునకు తాను కర్త కావలసివచ్చును- అట్లు కాఁగూడదు- తననాశ మెప్పుడును పురుషాథకముకాదు- (పురుషాథకమనఁగా తనకు కావలయునని పురుషుఁడు కోరఁదగినది) అనాశము బ్రహ్మస్వరూపమె యనియె

(౧౧౧॥౧) జిజ్ఞాసాధికరణపూర్వపక్షము. (౧౧౧)

గీతరిచినచో భేదజ్ఞానము, దానికిమూలమగు సదిద్య, మొదలగు వానిని కల్పింపుటయెగుండగ్నింపదు- ఇట్లు, నైవోప హతునిదుడ్డు దెబ్బలనుగొట్టుటను బోలిన! మాయావాదఖండనము సంతతోఁజూలింతము-

౧౧౨. కాఁగా బంధము (సంసారము) అనాదియైన కర్మఫలవాహమనెడి యజ్ఞానమువలనఁగలిగినదిగాన, దానిని పోఁగొట్టుట వెనుక నిరూపింపఁబడిన జ్ఞానము (భక్తి) వలననే కావలసినది- ఆ జ్ఞాన మెట్లు కలుగునన్నను, అత్మస్వరూపజ్ఞానము కలిగియుండఁగా పరమపురుషుని యారాధనముగాఁ బ్రతిదినము నాచరింపఁబడుచుండెడి వర్ణాశ్రమ కర్మములవలనఁ గలుగును. అందు, వట్టికర్మముల ఫలము స్థిరముగాఁగదియు స్వల్పమైనదియు ననియొ, ఫలములనుగోరక పరమపురుషుని యారాధనముగాఁజేసెడి కర్మములు, భక్తిని కలుగఁజేసి దానిద్వారంబున బ్రహ్మస్వరూపానుభవం బనెడి యనంతంబును స్థిరంబునగు ఫలమును గలుగఁజేయునవియనియు, కర్మములస్వరూపము నెఱింగినంగాని తెలియఁబడదు- కర్మముల కేవలాకారమును (క్రొది ఫలములనిచ్చెడి స్వరూపమును) విడిచి వెనుకఁజెప్పిన స్వరూపముతో (పరమపురుషుని యారాధనముగా) నాచరింపవలయునని కూడఁ గర్మస్వరూపము వెలుంగక తెలియదు- కాఁబట్టి కర్మవిచారము కాఁగానే, అది గడ్డచియుండుటనె, బ్రహ్మవిచారము చేయఁదగినది గాన అథ (ఇతను), అతః (ఇందువలన) అని సూత్రకారునిచేఁ జెప్పబడెను-

జిజ్ఞాసాధికరణపూర్వపక్షము.

౧. పూర్వపక్షి తలంచునదియేమన్నను. వృద్ధవృద్ధవహారమునఁగాని శబ్దముయొక్క శక్తి తెలియదు- అనఁగా ఈమాట ఈయధామును తెలియఁజేయును అనునంశము తగుమనుష్యులు చేసెడి వాడుకనుబట్టియే తెలిసికొనవలసియున్నది- ఎట్లన్నను గామ్ ఆనయ అనుమాటను తగుమనుష్యులు ఆవును తెమ్ము అనునధామునందు ప్రయోగించుచున్నారుగాన దానికి అది అధామని తెలిసికొనుచున్నాము అట్టి పెద్దల వ్యవహారమెల్లను కార్యమునుద్దేశించినదిగానె కానంబడుచున్నది- అనఁగా నెక్కడఁడు ఒక్కయోవును తనయొద్దకు

(౧౮౨)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧౮౧౧)

రప్పించుటయను కార్యమును ఉద్దేశించి గామ్ ఆనయ (గోవును తె
 మ్ము) అని ప్రయోగించును. ఇట్లే యందలు నెక్కొక్క కార్యము
 నుద్దేశించియే శబ్దములను ప్రయోగించుచుండురు. అట్టి వ్యవహార
 ములను పట్టియే ఆహూతల యర్థము నెలుంగనివారు ఆయర్థము
 ను తెలిసికొనవలసి యున్నది. కాఁగా పమాటకైనను కార్యముతోఁ
 జేరని యంశము అర్థముగానఁబడదు. కాఁబట్టి శబ్దమెల్లను కార్య
 మునె తెలియఁజేయును. వేదముగూడ శబ్దమెకాన అదియును కా
 ర్యమునె తెలియఁజేయును. ఆ వేదములో నొక్కభాగమైన వేదాం
 తములు అనఁగా ఉపనిషత్తులుగూడ అట్టి యొక్క కార్యమునె తెలి
 యఁజేయును గాని పరబ్రహ్మమునెడి వస్తువును తెలియఁజేయవు.
 కాఁబట్టి బ్రహ్మమును తెలిసికొనుటకు ఉపనిషత్తులు సాధకములుకావు.

౨. పుత)స్తై జాతః (తే పుతః=జాతః నీకు కొడుకు పుట్టెను)

అని యొక్కఁడు చెప్పినతోడనె తండ్రికి ముఖవికాసము కలుగును.
 దానిని ప్రక్కనుండువాఁడు చూచి, ఈమాట సంతోషమును కలుగఁ
 జేసిడి పుత్రోత్పత్తిని చెప్పిననుకొని, సిద్ధమైన యంశమును చెప్పు
 టయందె శబ్దమునకు సామర్థ్యమును కల్పించునే యన్నను, — ఇ
 ట్టి ముఖవికాసమునకు జరుగుచుండునవియు కాఁబోవునవియుఁగూ
 డ కారణము కావచ్చును. జరిగినవానిలోఁగూడ మండిలగ్నమునఁబు
 ట్టుట, సుఖముగా ప్రసవము జరుగుట మొదలగునవిగూడ హేతు
 వులు కావచ్చును. కాఁబట్టి, ముఖవికాసము, ఎద్దియే యొక ఇష్ట
 మైన యంశము ఆతండ్రికి తోచియుండుటను తెలియఁజేయునుగా
 ని, ఈయంశమని విశేషించి నిర్ధారణము చేయఁజాలదు.

౩. కః కూజతి (ఏది కూయుచున్నది) అని యొక్కఁడు ప్రశ్న
 ముచేయఁగా, పిశః కూజతి (కోయిలకూయుచున్నది) అని మఱియొ
 క్కఁడు ఉత్తరము నిచ్చును. ఇచ్చట కూజతి అనుశబ్దమున కర్థము
 నెఱింగియుండి కోయిలకూతను వినుచున్న మూడవవాఁడు పిశః అ
 నుశబ్దమునకు కోయిల యర్థమని గ్రహించును. ఇట్లే కాష్ఠేః
 స్థాల్క్యామ్ ఓదనం పవతి (కర్రలచేత కుండలో అన్నమును వండు
 చున్నాఁడు) అని యొక్కఁడు చెప్పఁగా కాష్ఠేః స్థాల్క్యామ్ అ

(౧౧౧౧౧)

జిజ్ఞాసాధికరణపూర్వపక్షము.

(౧౮౩)

నెడి తృతీయా చతుర్థుల యథాంబును పచతి యనెడిక్రియాపదము నెథామునెటింగినవాడు, కావ్యశబ్దము కట్టలను తెలియఁజేయునని యును సామీశబ్దము కుండను తెలియఁజేయు ననియును అను కొనునే యనినను, ఇట్టియెడలనుగూడ పూర్వము తానెటింగి యున్న మాటలను కార్యమును తెలియఁజేయువానిగానె యెటింగియుండునుగాన ఇంక తానెటుఁగఁబోవు మాటలనుగూడ కార్యమును తెలియఁజేయువానిగానె తెలిసికొనును.

౪. ఒక్కఁడు త్రాడునుచూచి సర్పమునుకొని బెదరును. మఱి యొక్కఁడు నాయంసర్పః, రజ్జురేషా (అయం సర్పః న=ఇది పాము కాదు పషాదజ్జః= ఇది త్రాడు) అని చెప్పును. అప్పుడు మొదటి వానికి ఇదిపాముకాదు, త్రాడే, అనితోచి బెదరు తీరునే యంటిరే నీ, అచ్చటఁగూడ కదలిక లేనిదనియు వివములేనిదనియు ఇది యచే తనవస్తువు అనియుం గూడ చెప్పినను భయము తీరునుగాన ఇదిసర్పము కాదు, త్రాడు, అని తెలిసికొనుటనె బెదరుతీరినదని నిశ్చయించుటక వకాశములేదు.

౫. ఇది కార్యము (చేయఁదగినది) అని తెలిసినంగానిప్రవర్తిం చుట కలుగదనెడి నియమ మొక్కటి యేర్పడియున్నది. శబ్దము, ప్ర వర్తింపఁజేసెడి యథామును తెలియఁజేయునదియని తెలిసినతోడ నెకార్యమనెడిజ్ఞానములేక ప్రవృత్తి కలుగదుగాన నన్నిపదంబులు ను కార్యమునె తెలియఁజేయును. కాఁబట్టి రెండవపదాథముతోఁ గూడిన తనయథామును మాత్రమేపదము తెలియఁజేయదు. (అభిహితాన్వయవాదంబును అనివృతాభిధాన వాదంబునని రెండువాదము లు కలవు. రెండిటినిని విశిష్టాద్వైతు లొప్పియె యున్నారు. అం దుభిహితాన్వయవాదమన్యఁగానొక్క. వాక్యములొనున్నపదములు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా వానివానియథాములం దెలియఁజేపి అన్ని యుం జేరి వానివానికిఁగలవరస్సరళంబంధమును చెప్పననుట. ఎట్ల న్నను, గామానయ అనునప్పుడు గామ్ అనునది గోవును, ఆనయ అ నునది తెచ్చుటనును చెప్పును. రెండును చేర్చిన పెరి గోవునకును ఈతెచ్చుటకును సంబంధము తెలియును. అనియట్లు చెప్పట అభి

(౧౮౪)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧౧౧౧౧)

హితాన్వయవాదము- ఇట్లు కాక గామ్ అనేడిపదము శవలసనయా
వు నె చెప్పుననియు, ఆనయఅనునది ఆవును తేచ్చుట నె చెప్పుననియు ని
ట్లు చెప్పుట అన్వితాభిధానవాదము- ఈయన్వితాభిధానవాదమే
ఈయధికరణములోని పూర్వపక్ష మతము.)

౬. ఇష్టసాధనతాబుద్ధి యనఁగా ఇది నేనుకోరినదానిని సా
ధించును అనేడి తెలివీ, ప్రవర్తింపఁజేయునదికాదు- అట్లు తెలిసినత
రువాత ఇది కార్యము (చేయఁదగినది) అని తెలిసినపై నె ప్రవృత్తి
పుట్టును- కావున నె కడచిన పని తనకు ఇష్టసాధనమని తెలిసినను,
ముందు కాలాంతరమున కాఁదగినది తనకు ఇష్టమని తెలిసినను మను
ష్యుఁడు ప్రవర్తింపట లేదు- ఇప్పుడు చేయఁదగినది అని తెలిసినపై నె
ప్రవర్తించును- ఇష్టసాధనమైన యీ కార్యము నేను ప్రయత్నముచే
సినఁగాని సిద్ధింపదు, కాఁబట్టి వాప్రయత్నమువలన సిద్ధింపఁదగి
నది అని తోచువలకును ప్రవర్తింపఁడు- కాఁగా ఇది కార్యము, (ప్ర
యత్నమున సాధింపఁదగినది) అనేడిజ్ఞానమే ప్రవృత్తికి హేతువు-

౭. ఈప్రవృత్తిని కలుగఁజేయునది యెద్దియు యదియె శబ్ద
ముచేఁ జెప్పఁబడఁదగినది- కాఁబట్టి వేదముచేఁ దెలియఁజేయఁ
బడునదియు కార్యమే-

౮. కాఁగా నట్టికార్యము క్కానిబ్రహ్మమును చేరుటయ నెడియ
నంతస్థిరఫలము వేదముచేఁ దెలియఁ జేయఁబడదు-

౯. ఇదిగాక (ఆపస్తంబ సూ॥) అత్యయోగం హవై చాతుర్థ్యా
స్యయాజిన స్సుకృతం భవతి (చాతుర్థ్యాస్యయాగమును చేయువానికి
తరుగులేని పుణ్యము కలుగును) అని కర్మములకె స్థిరఫల మున్నట్లు
చెప్పఁబడి యున్నది-

౧౦. కాఁబట్టి కర్మఫలములు ఆల్పస్థిరము లనియును బ్ర
హ్మజ్ఞానఫలము అనంతస్థిరమనియును తెలియుట లేదుగాన బ్ర
హ్మవిచారము నారంభింపనక్కఱలేదు-

సిద్ధాంతము.

౧. ఇక నీపూర్వపక్షమునకు సిద్ధాంతము చెప్పఁబడును-

౨. ఈశబ్దమునకు ఇదియధికమనీ శబ్దాధికముల సంబంధము

ను తెలిసికొనుటకు లోకమందంతటను సుప్రసిద్ధమైన విధమును కా
దని, లోకములో నెవ్వఁడు నెఱుంగని యొక్కయధామునె శబ్ద
ములన్నియును తెలియఁజేయుననుటను ప్రామాణికులుమన్నింపరు.

౩. ఇట్లు కదా పిల్లవాఁడు శబ్దాధా సంబంధములను నిశ్చ
యింతురు. తల్లి తండ్రి మొదలగువారు, తండ్రి తల్లి మేనమామ
మొదలగువారినిగాని, చంద్రుఁడు పశువు మనుష్యులు మృగములు
పక్షులు సర్పములు మొదలగువానినిగాని, శీతతోఁజూపి ఆయాశ
బ్దములను జెప్పి పిల్లలకు నేర్పుదురు. పిల్లవాఁడును మెల్లమెల్ల
గా ఆయాశబ్దమును చెప్పినతోడనే ఆయా యధాము తమకుఁదోఁ
చుటను బట్టి శబ్దాధాములకు సంబంధ మున్నదని తెలిసికొందురు.
మఱియే సంబంధంబును తనఁబడకపోవుటవలన బోధకత్వము (ఆ
యధామును తెలియఁజేయునదియగుట) అనెడు సంబంధమున్నది
యని తెలిసికొందురు. సంకేతము (ఈశబ్దము ఈయధామును చె
ప్పవలయునని యొక్కనిచే సంకల్పింపఁబడియుండుట) సంబంధమ
ని తోఁచదు. అది ఆసంకేతము చేసినవాఁడితఁడని తెలిసినంగాని తె
లియదు. అట్లైని తమకుఁ దెలియని శబ్దములలో ఈ శబ్దమున కి
దియధామని పెద్దలచే నేర్పబడి యన్నిశబ్దముల యధామును తె
లిసికొందురు. అట్లైని తాముద్దేశించిన యధాము ఇతరులకుఁ
దెలియుటకై వాక్యములను బ్రయోగింతురు.

౪. మఱియొక్కవిధముగాఁగూడ శబ్దాధాసంబంధమును తె
లిసికొనుటకు వీలు గలదు. ఒక్కఁడు మఱియొక్కనితో నీతండ్రి సు
ఖముగా నున్నాఁడు అని దేవదత్తునకు తెలుపుమని చేతిసంజ్ఞ మొదల
గుదానిచేత తెలియఁజేయును. వాఁడు నోటి మాటనె నీతండ్రి సుఖ
ముగా నున్నాఁడు అని దేవదత్తునితోఁజెప్పును. ఈదగ్గర, ఈమాట
యధాము తెలియక, మూగవానివలె చేతిసంజ్ఞను మాత్రముఎఱిఁ
గినవాఁ డొక్కఁడుండును. వాఁడు దేవదత్తునకుఁ దెలియుటకై చె
ప్పిన వాక్యమును విని, ఈవాక్యము వాఁడు చేసినసంజ్ఞచేఁ దెలి
యఁజేయఁబడిన యధామునె తెలియఁజేయునని నిశ్చయించుకొ
నును.

(౧౮౬)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము-

(౧౧౧౧౧)

౫. కాఁబట్టి కార్యాధికమునందె వ్యుత్పత్తి (శబ్దాధికసం
బంధమును తెలిసికొనుట) కలుగుననెడి నిర్బంధమునకు సాధకము
కానరాదు.

౬. కాఁబట్టి వేదాంతములు పరినిష్పన్నమైన (కార్యముకా
ని) పరబ్రహ్మమును తెలియఁజేయును. బ్రహ్మజ్ఞాపాసనము అప
రిమితఫలమని కూడఁదెలియఁజేయును. కాఁబట్టి బ్రహ్మస్వరూపము
ను నిర్ణయించుటకొఱకైన బ్రహ్మవిచారము చేయఁదగినదియె-

౭. ఒక్కప్పుడు వేదమునకు కార్యమే యధికమని యొప్పిన
ను బ్రహ్మవిచారము చేయవలసినదియె. ఎట్లన్నను-

(బృహ॥౪॥౪॥౫) ఆత్మావా త్రే ద్రష్టవ్య త్రోత్రీవ్యోమ
స్తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః (ఓసీ! పరమాత్మ, చూడఁదగినవాఁడు-వి
నఁదగినవాఁడు- తలంపఁదగినవాఁడు-)

(ఛా॥౮॥౭॥౧), సోన్వేష్టవ్య సస్ విజిజ్ఞాసితవ్యః (ఆతఁ
డె వెదకఁదగినవాఁడు- ఆతఁడె విచారింపఁదగినవాఁడు-)

(బృ॥౬॥౪॥౨౧) విజ్ఞాయ ప్రజ్ఞాం కుర్వీత (తెలిసికొని
యుపాసించునది)

(ఛా॥౮॥౧౧౧) దహరోఽస్మి న్నన్తర ఆకాశ స్తస్మి న్యన్తద
స్తదన్వేష్టవ్యం తద్వావ విజిజ్ఞా సితవ్యమ్ (ఈలోపలనుదహ
రాకాశము అనఁగా బ్రహ్మము కలదు. దానిలో నుండునది ఎద్ది
యో అదియె అనఁగా నాతని కల్యాణగుణముదాయమే వెదకఁ
దగినది. అదియె విచారింపఁదగినది)

(తై॥నా॥౧౦౮ను॥౨౩మ॥) తత్రాపీ దద్రూం గగనం విశోక
స్తస్మి న్యదన్తస్మదుపా సితవ్యమ్ (దానిలోఁగూడ దుఃఖిసంపరక
ములేని దహరాకాశముకలదు. దానిలో నేదికల్గదో అది యుపాసిం
పవలసినదని ఛాందోగ్యవాక్యమునకు వలెనే యధికము)

తృత్యాది శ్రుతులచేత ఉపాసనకార్యము తెలియఁజేయఁ
బడినది.

౮. దానిని ఆచరించినవారికి ఫలముగా, (తై॥ఆన॥౧॥) బ్ర
హ్మవిదాప్నోతి పరమ్ (బ్రహ్మమునుపాసింపు వాఁడు పరమాత్మనుచే

(౧౧౧॥౧)

జిజ్ఞాసాధికరణసీద్ధాంతము.

(౧౦౭)

రుచున్నాడు. అని బ్రహ్మసాప్తి అనఁగా పరబ్రహ్మమునుచేరుట, శుద్ధబ్రహ్మచున్నది. ఆబ్రహ్మమిట్టిదియని తెలియుటకై బ్రహ్మస్వరూపంబును దానివిశేషణములును (కల్యాణగుణములు మొదలగునవి) గూడ నాకార్యమునకై ఉపయోగింపుచున్నవి.

౯. ఇట్లు, విధివాక్యమునఁ జెప్పఁబడినదాని ఫలస్వరూపము అథవాదమునఁ జెప్పఁబడుట కలదు. ఎట్లన్నను ( ) జ్యోతిష్టే మేన స్వర్గకామో యజేత (స్వర్గముఁ గోరువాఁడు జ్యోతిష్టే మయాగమును చేయునది.) అనువిధిలోఁ జెప్పఁబడిన స్వర్గమునకు విశేషణములు (బ్రా॥) యస్మి న్నోష్ఠం నశేతం నారతిః (దేనియందు వేడిభేదో, చలిలేదో, అరతి యనఁగా ఉల్లాసములేక పోవుటలేదో) అనునర్థవాదముచే నిరూపింపఁబడినది. ఇత్తే (బ్రా॥) రాత్రీ రుపే యాత్ (రాత్రి) సత్రమును చేయునది) అను విధివాక్యమునకు ఫలము (బ్రా॥) పతితిష్ఠన్తి హవా పతేయ పతా రాత్రీ రుపయన్తి (ఈ రాత్రి సత్రమును జేయువారు పతిష్ఠనుబొందుచున్నాగు.) అనునథవాదమునఁ జెప్పఁబడినది. ఇత్తే (త్రై॥ స॥ ౨ కా॥ ౬ ప్ర॥ ౧౦ అను) తస్మా ద్బ్రాహ్మణాయ నాపగురేత (కా॥ బట్టి బ్రాహ్మణునిపైకి చేయి మొదలగు దానిని ఎత్తుగూడదు అనఁగా కొట్టఁబోఁగూడదనుట.) అనుదానిచే నిషేధింపఁబడిన అపగోరణమునకు (త్రై॥ స॥ ౨ కా॥ ౬ ప్ర॥ ౧౦ అను॥) యేషగురారే శతేన యాతయాత్ (ఎవ్వఁడు పైకి ఎత్తునో వానికి నూరు యాతనలు గలుగును) అని యథవాదమున ఫలము నిరూపింపఁబడినది.

౧౦. గామానయ శ్రీత్యా దివాక్యములయందు గూడ కార్యాథవాదమున వ్యుత్పత్తి కలుగుననుటకు వీలులేదు. పలనన్నను నీవుచేప్పెడి కార్యమునునది, ఇట్టిదని నిరూపింప శక్యముకాదు.

౧౧. కృతి భావభావి కృత్యద్దేశ్యము కార్యము అనికదా నీవుచేప్పుదువు? (కృతి యనఁగా మమకు లోపలఁగలిగెడి ప్రయత్నము అనఁగా పూనిక. దాని భావమునఁగా అది కలుగుట. అది కలిగినవెంటనే కలుగునది కృతిభావభావి. ఇట్టిదై కృతికి ఉద్దేశ్యమగునది.) కృత్యద్దేశ్యమునఁగా కృతికి కర్మమగునది. కృతికి కర్మమగుట య

(౧౮౮)

ఆంధ్రకీర్తనావ్యము.

(౧౦౧౧౧)

నఁగా శృతిచేత(ప్ర)యత్నము చేసి) పొందుటకు మిక్కిలి యిష్టమై యుండుట. మిక్కిలి యిష్టమగునది సుఖంబును, దుఃఖముకలవానికి ఆదుఃఖముపోవుటయును. సుఖాదికమును గోరెడి పురుషుఁడు తనప్రయత్నమునఁగాని యదిసిద్ధింపదని తోచినతోడనే ప్రయత్నముచేయఁ గోరి ప్రవర్తింపుచున్నాఁడు. కాఁబట్టితానుగోరినది తనప్రయత్నమున సిద్ధింపఁ దగియుండుట కంటె కృత్యుడే శ్యత్వమనునది మఱియేది యును కానఁబడదు. మిక్కిలి యిష్టమగుదానికె ఇచ్ఛావిషయత్వంబు మ (కోరఁబడఁదగుట) ప్రేరకత్వంబును(ప్రవర్తింపఁజేయునదియగుట) అని రెండు ఆకారములు కలవంటివేని, ఆప్రేరకత్వమనునది ప్రయత్నము చేసినచో సిద్ధింపఁదగియుండుటయే. ఆపూత్రముననే ప్రవృత్తి కలుగుచున్నది.

౧౨. కృత్యుడే శ్యత్వమనఁగా పురుషున కనుకూలమైయుండుటయని చెప్పఁగూడదు. పురుషున కనుకూలమగునది సుఖమే కాని మఱియొక్కటికాదు. దుఃఖనివృత్తి (దుఃఖము కలుగకుండుట) పురుషునకనుకూలముకాదు. పురుషున కనుకూలమైనది సుఖము, వానికి ప్రతికూలమైనది దుఃఖము, అనియెకదా సుఖదుఃఖముల స్వరూపమును పర్యటపవలసియున్నది. దుఃఖము ప్రతికూలముగాన అది నిఁర్మించుట (తేకపోవుట) యిష్టమగుచున్నది. కాని దుఃఖనివృత్తి యనుకూలమగుటకు కాదు. అనుకూల ప్రతికూలములులేకుండఁగా తన శ్వరూపమున తానుండుట కదా దుఃఖనివృత్తి. కాఁబట్టి సుఖముకొక మిగిలిన క్రియ (పని) మొదలగునవి యనుకూలమగుట నందర్భింపదు. అది దుఃఖ (కష్టము) రూపముగానె యున్నదిగాన, సుఖము కొఱకైనదిగాన అనుకూలమని చెప్పటకుఁగూడ నవకాశములేదు. సుఖము కొఱకుటచే దానిని జరిగించుటకు క్లిరిక మూత్రము కలుగును.

౧౩. కృతికి శేషియై యుండుటకృత్యుడే శ్యత్వమనియును చెప్పఁగూడదు. నీపక్షమున శేషిత్వమనఁగా నిట్టిదని నిరూపింపశక్యముకాదు. మఱియొకదాని నుద్దేశించి చేసిన ప్రయత్నమునఁ జేరి యుండునది శేషము, ఆయుద్దేశింపఁబడినది శేషి అని యంటివేని. ఇట్లు శేషమగుట కృతికినందర్భింపదుగాన దానిచేసాధింపఁబడవల

10208

